

Asia: VN/238/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Elatustukilaki

Ovatko elatustukilain 11–12 §:t perusteluineen selkeät?

Ei lausuttavaa

Onko elatustukilain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Erityisesti käräjäoikeus kiinnittää huomiotaan ehdotukseen koskien elatustukilain 13 a §:ää. Pykälässä on säädetty elatusvelvollisen toimintavertaisuudesta elatusavun määrän tarkistamiseksi. Epäselväksi jää, onko velvollisuuden rikkomiseen tarkoitus liittyä seuraamuksia. Asiantilaa olisi syytä selventää vähintäänkin lakiehdotuksen perusteluissa.

Onko elatustukilain 34 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Ei lausuttavaa

Onko elatustukilain 36 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Ei lausuttavaa

Laki lapsen elatuksesta

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 8 d §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Ei lausuttavaa

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Käräjäoikeus kiinnittää erityistä huomiotaan ehdotukseen lapsen elatuksesta annetun lain 13 a §:n sisältämästä hyvinvointialueen kanneoikeudesta. Käräjäoikeus katsoo yhdenvertaisuusvaatimuksen merkityksen korostuvan erityisesti hyvinvointialueiden käyttäessä aktiivisesti puhevaltaansa.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 b §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Ei lausuttavaa

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 17 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Ei lausuttavaa

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusavun suuruus määritellään lapsen yksilöllisen elatuksen tarpeen perusteella, mutta vanhemmat vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Hallituksen esitykseen liittyvän palautteen ohella palautetta toivotaan myös kysymykseen siitä, tulisiko säätää vanhempien vahvemmassa velvoitteesta arvioida lapsen elatuksen tarvetta ja omaa elatuskykyään säännöllisesti, sekä, tähän liittyen, vanhemman velvollisuudesta ryhtyä toimiin elatusavun määrän tarkistamiseksi, jos tarve tarkistamiseen ilmenee. Jos kyllä, niin miten asiasta tulisi säätää?

Vanhemman elatusvelvollisuuden arviointi edellyttää elatusvelvollisen vanhemman elatuskyvyn lisäksi lapsen elatuksen tarpeen sekä toisen vanhemman ajantasaisen elatuskyvyn arviointia. Elatuskyvyn arviointi puolestaan edellyttää tulotietojen lisäksi hyväksyttävien menojen arviointia. Hyvinvointialueen kanneoikeuden asianmukainen käyttäminen edellyttää siten varsin laajaa selvitystä ja arviointia. Edellä yhdenvertaisuuden vaatimuksesta lausuttuun nähden käräjäoikeus pitää tärkeänä, että lakiesityksen perusteluissa esitettäisiin yleisiä periaatetasoita ohjeita kanneoikeuden käyttämiselle vaikkakin tarkempi ohjeistus jää alemman tasoisten oikeuslähteiden varaan.

Tulotietojärjestelmästä annettu laki

Onko tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Ei lausuttavaa

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista.

Ei lausuttavaa

Onko teillä täydennettävää esityksen nykytilan kuvaukseen tai muuhun tekstiin?

Ei lausuttavaa

Muut kommenttinne koskien esitystä.

Yleisesti todetaan, että säännökset on kirjoitettu selkeästi.

Ehdotuksen yhtenä keskeisenä taustatekijänä on säästötavoitteen toteuttaminen. Nykyisessä elatustukijärjestelmässä on käräjäoikeuden käsityksen mukaan myös itse järjestelmään liittyviä mahdollisia säästökohteita. Erityinen tällainen liittyy tilanteisiin, joissa elatusvelvollinen vanhempi on tavoittamattomissa ulkomailla; vanhemmalle ei ole järjestelmissämme lainkaan yhteystietoja, eikä yhteystietoja ole hankittavissa kansainvälisin keinoin tai lähivanhemman toimesta. Näissä tilanteissa elatusvelvollinen vanhempi ei usein ole ollut yhteydessä lapseen useampaan vuoteen. Nykyinen järjestelmä edellyttää, että elatustuen saamiseksi lähivanhemman on lapsen/lasten edustajana nostettava elatusapukanne käräjäoikeudessa. Tämä merkitsee käytännössä oikeusavun

hakemista, oikeusavustajan tekemää haastehakemusta, käräjäoikeuden laatimaa haastetta, asian maksullista tiedoksiantoa Virallisessa Lehdessä, tuomioistuimen ratkaisua sekä tiedoksiantoa. Käräjäoikeus nostaakin esiin, olisivatko elatustuen kriteerit kirjattavissa siten, ettei oikeusprosessille olisi tällaisissa tilanteissa tarvetta. Mahdollinen regressioikeus elatusvelvollista kohtaan niissä (arviolta harvinaisissa) tilanteissa, joissa elatusvelvollinen sittemmin on järjestelmämme tavoitettavissa, olisi mahdollista turvata sääntelyllä. Käräjäoikeus toteaa, että uudistus olisi tältä osin olisi kannatettava myös lasten oikeuksien näkökulmasta oikeusprosessin edellyttämän ajan vuoksi.

Käräjäoikeus arvioi, että erityisesti hyvinvointialueiden kanneoikeuden käyttöönoton alkuvaihe tulee sisältämään riskin tarpeettomista oikeusprosesseista. Lisäksi käräjäoikeus kiinnittää huomiota kanneoikeuden asianmukaisen käytön väistämättä aiheuttamiin kustannuksiin ja niiden suhteeseen mahdollisesti saavutettaviin säästöihin.

Pakkala Sirpa
Helsingin käräjäoikeus

Jokela Henna
Helsingin käräjäoikeus - Lausunnon valmistellut käräjätuomari Camilla
Rauma-Sehm ja käräjätuomari Noora Kemppi